

Lagstiftningsprocessen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas 15 motionsyrkanden från de allmänna motions-
tiderna 2006 och 2007. Motionerna gäller avreglering, könsneutral lagstift-
ning, konsekvensanalyser, barns deltagande i utredningsarbete, geografisk
spridning i utredningarnas sammansättning samt rättsinformationssystemet.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden. Tre reservationer (v, mp)
finns.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	4
Avreglering	4
Motionen	4
Bakgrund	4
Tidigare behandling	6
Utskottets ställningstagande	6
Översyner av lagstiftningen	7
Motionerna	7
Bakgrund	8
Tidigare behandling	9
Utskottets ställningstagande	10
Konsekvensanalyser	10
Motionerna	10
Gällande regler	11
Bakgrund	12
Tidigare riksdagsbehandling	12
Utskottets ställningstagande	13
Barns åsikter	13
Motionen	13
FN:s barnkonvention	14
Bakgrund	14
Tidigare behandling	15
Utskottets ställningstagande	15
Geografisk spridning	15
Motionen	15
Bakgrund	16
Tidigare behandling	16
Utskottets ställningstagande	16
Rättsinformation	17
Motionen	17
Bakgrund	17
Tidigare behandling	19
Utskottets ställningstagande	19
Reservationer	20
1. Lagstiftningens heteronormativitet, punkt 2 (v, mp)	20
2. Lagstiftningsöversyn med queerperspektiv, punkt 3 (mp)	20
3. Rättsinformation, punkt 7 (mp)	21
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	22
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006	22
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	23

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avreglering

Riksdagen avslår motion 2006/07:K302.

2. Lagstiftningens heteronormativitet

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:K209 yrkandena 1 och 2, 2006/07:K293, 2006/07:K312 yrkande 10 och 2007/08:So335 yrkandena 7 och 8.

Reservation 1 (v, mp)

3. Lagstiftningsöversyn med queerperspektiv

Riksdagen avslår motion 2006/07:So463 yrkande 1.

Reservation 2 (mp)

4. Konsekvensanalyser

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:K358, 2007/08:K380 och 2007/08:K391.

5. Barns åsikter

Riksdagen avslår motion 2006/07:K359.

6. Geografisk spridning

Riksdagen avslår motion 2007/08:K285.

7. Rättsinformation

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ju372 yrkande 11.

Reservation 3 (mp)

Stockholm den 31 januari 2008

På konstitutionsutskottets vägnar

Berit Andnor

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Andnor (s), Per Bill (m), Henrik von Sydow (m), Morgan Johansson (s), Eva Bengtson Skogsberg (m), Mauricio Rojas (fp), Björn Leivik (m), Billy Gustafsson (s), Ingvar Svensson (kd), Anna Bergkvist (m), Marianne Berg (v), Phia Andersson (s), Annie Johansson (c), Mikael Johansson (mp), Sinikka Bohlin (s), Tone Tingsgård (s) och Birgitta Sellén (c).

Utskottets överväganden

Avreglering

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstaganden en motion (fp) om ändringar i kommittéförordningen i syfte att åstadkomma avregleringar.

Motionen

Allan Widman och Ulf Nilsson (fp) framhåller i motion 2006/07:K302 att frågan om systematisk avreglering har varit aktuell i olika sammanhang. Trots ett gott beslutsunderlag och emellanåt goda ambitioner har avregleringen emellertid inte varit särskilt framgångsrik. För att åstadkomma varaktiga och märkbara förbättringar måste tillflödet åtgärdas. Kommittéförordningen (1998:147) bör snarast kompletteras så att samtliga offentliga utredningar tvingas att i sina betänkanden ange vilka avregleringar som är möjliga på det aktuella området. Av förordningen måste tydligt framgå att nya regleringar på ett aktuellt område kan accepteras endast under förutsättning att andra regler föreslås avskaffas minst i motsvarande mån.

Bakgrund

Statsrådsberedningens publikation Kommittéhandboken (Ds 2000:1) innehåller ett avsnitt om regelreformer. I avsnittet framhålls att det är viktigt att regler utformas så att de ger den effekt som är avsedd och inte i onödan ger effekter som är negativa från allmän synpunkt. Regler fungerar som ett styrmedel bland många för att påverka mänskligt handlande. Den centrala kvalitetsfrågan gäller med denna utgångspunkt om regeln eller regelsystemet är det bästa sättet att uppnå den avsedda effekten. I vad mån regler verkligen fungerar på det avsedda sättet beror på en rad faktorer, bl.a. deras utformning och genomslagskraft. Det betyder enligt handboken att man vid regelgivning måste analysera exempelvis

- om de regler som man tänkt sig är det bästa medlet att uppnå det som man vill åstadkomma (man brukar skilja mellan informativa, ekonomiska och administrativa styrmedel),
- om en reglering är effektivt utformad i fråga om organisationen för handhavandet, beslutsnivåer m.m. (observera att delegering har anknytning till regelreformer),
- reglernas faktiska genomslagskraft,
- (avsedda eller icke avsedda) bieffekter,
- system för uppföljning och utvärdering av olika slag.

I praktiken är enligt handboken reglers innehåll ofta ett resultat av kompromisser och intresseavvägningar. I en komplex verklighet finns ofta målkonflikter. Det gör inte frågan om regelkvalitet mindre betydelsefull. Många regler har t.ex. fått helt andra – inte sällan negativa – effekter än som avsetts eller beräknats, och detta har inte sällan berott på omständigheter som borde ha varit möjliga att förutse vid en omsorgsfull konsekvensanalys. Också den regelreformerings som kan sägas ha övervägande lagteknisk karaktär är viktig, inte minst för rättssäkerheten och för att Sverige ska uppfylla sina internationella förpliktelser. Regelreformerings med denna inriktning går ut på att t.ex.

- förenkla regelsystemet genom att göra det mindre detaljerat och klarare utformat språkligt och redaktionellt,
- sanera regelsystemet genom att avskaffa föråldrade eller onödiga regler och allmänt verka för en minskning av antalet regler,
- genomföra EG-direktiv,
- komplettera EG-förordningar med de svenska föreskrifter som behövs för att dessa förordningar ska få genomslag.

Ofta behövs enligt Kommittéhandboken nya eller ändrade föreskrifter för att genomföra EG-direktiv. De svenska föreskrifterna bör vara lika utförliga som direktivets om det inte är klart att en mindre utförlighet är tillräcklig.

Regeringens kontroll av myndigheternas regelgivning sker exempelvis genom att myndigheter under regeringen är skyldiga att förteckna sina regler. Hos varje myndighet under regeringen ska det enligt författningssamlingsförordningen (1976:725) finnas en förteckning över samtliga gällande författningar och allmänna råd som har beslutats av myndigheten eller någon föregångare till denna. Förteckningen ska vid lämpliga tidpunkter tryckas eller mångfaldigas på annat sätt och tillhandahållas allmänheten. Ett exemplar av förteckningen ska varje år lämnas till regeringen i samband med att myndigheten lämnar sitt budgetunderlag.

Regeringen överlämnade i oktober 2007 skrivelse 2007/08:23 Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning – Uppföljningsrapport 2007. I skrivelsen framhålls att målet för regeringens regelförenklingsarbete är att företagens administrativa kostnader för statliga regelverk dvs. lagar, förordningar och föreskrifter, ska minska med minst 25 % fram till hösten 2010. Regelförenklingsarbetet ska också leda till en märkbar förändring i företagets vardag. För att nå regeringens mål måste regelförenklingsarbetet intensifieras. Regeringen hade den 5 juni 2007 lanserat Regeringens handlingsplan för regelförenklingsarbetet – En redovisning av det första steget. Handlingsplanen innehåller 167 konkreta förslag till regelförenkling. Samtliga departement och 53 myndigheter har bidragit med åtgärder till handlingsplanen. I ett andra steg, vilket ska redovisas i början av 2008, ska respektive departement redovisa hur mycket de administrativa kostnaderna kan minskas före utgången av 2008 respektive 2009. Inom de

områden där Verket för näringslivsutveckling (Nutek) i början av mandatperioden genomfört mätningar av företagens administrativa kostnader är huvudprincipen att dessa kostnader ska minska med 10 % till utgången av 2008 och ytterligare 10 % till utgången av 2009. Regeringen beslutade den 3 april 2007 att inrätta en statssekreterargrupp med särskilt ansvar för att stärka samordningen av arbetet med regelförenkling i Regeringskansliet. Regeringen har enligt skrivelse 2007/08:23 för avsikt att stärka arbetet med konsekvensutredningar, och ett nytt regelverk om konsekvensutredningar vid regelgivning bereds inom Regeringskansliet. Regeringen hade för avsikt att inom kort inrätta ett regelråd med uppgift att bl.a. säkerställa att konsekvensutredningar håller erforderlig kvalitet. Rådet ska arbeta under en begränsad tid för att skynda på regelförenklingsarbetet.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motioner om regelförenkling. Våren 2005 konstaterade utskottet (bet. 2004/05:KU14 s. 36) att det tidigare avstyrkt motioner om regelförenkling med hänvisning till att det pågår ett omfattande och löpande arbete inom Regeringskansliet samt till den ordning som gäller för beredning av kommittédirektiv och kommittéers arbete med konsekvensanalyser. Motionerna avstyrktes. Våren 2006 vidhölls detta ställningstagande (bet. 2005/06:KU7 s. 33).

I den årliga granskningen av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning har utskottet hösten 2005 gjort en genomgång av det arbete som pågår bl.a. i Regeringskansliet med att få fram enklare och klarare regler inom den offentliga sektorn och att få en bättre överblick över det statliga regelbeståndet. Utskottet konstaterade (bet. 2005/06:KU10 s. 48) bl.a. att ansvaret för att de statliga regler som de enskilda har att följa uppfyller kraven på enkelhet, klarhet och överblickbarhet i hög grad vilar på regeringen. Utskottet framhöll också att det yttersta konstitutionella ansvaret likväl vilar hos riksdagen och att riksdagen är oförhindrad att fatta beslut om föreskrifter också i sådana ämnen som regeringen är behörig att reglera.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill liksom tidigare hänvisa till det omfattande regelförenklingsarbete som pågår inom Regeringskansliet och till den ordning som gäller för beredning av kommittédirektiv och kommittéers arbete med konsekvensanalyser. Motion 2006/07:K302 (fp) avstyrks.

Översyner av lagstiftningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstaganden en rad motionsyrkanden om lagstiftningens heteronormativitet m.m. och en motion om könsneutral lagstiftning.

Jämför reservationerna 1 (v, mp) och 2 (mp).

Motionerna

Flera motionsyrkanden gäller frågan om lagstiftningens heteronormativitet. I motionerna 2006/07:K312 (yrkande 10) av Lars Ohly m.fl. (v), 2007/08:So335 (yrkandena 7 – 8) av Lars Ohly m.fl. (v) och 2006/07:K209 (yrkandena 1–2) av LiseLotte Olsson m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att en utredning bör tillsättas med uppdrag att vidta en översyn av lagstiftningen ur ett perspektiv som ifrågasätter lagstiftningens heteronormerande verkan. Heteronormativitet innebär enligt motionerna att den förhärskande heterosexuella normen som genomsyrar samhället osynliggörs genom att heterosexualitet uppfattas som något neutralt och naturligt. Homosexualitet, bisexualitet och könsöverskridande blir något obegripligt och främmande. Enligt en av motionerna har utskottet vid tidigare behandling av motioner med liknande krav valt att inte motivera sitt avslag.

I motionerna begärs vidare att regeringen ska lägga fram förslag till lagstiftning som innebär att de författningar som innehåller benämningarna mor och far ersätts med det könsneutrala begreppet förälder. Det förhållandet att det fortfarande finns många författningar som hänvisar till begreppen mor och far är enligt motionen ett exempel på lagstiftningens heteronormerande verkan. Med anledning av att registrerade partner har möjlighet att bli prövade som adoptivföräldrar och att vara vårdnadshavare framstår det som synnerligen angeläget att göra en översyn. Att utforma författningar utifrån det könsneutrala begreppet förälder innebär att lagrummen tydligare tar sikte på de personer som kan komma att falla in under lagens rekvisit, detta oavsett föräldrarnas sexuella läggning eller om de lever i en enkönad eller tvåkönad relation. Ett sådant förtydligande kommer även att synliggöra att många föräldrar lever som ensamstående.

I motion 2006/07:So463 (yrkande 1) av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) begärs en översyn av nya lagar och lagar som revideras ur ett queerperspektiv. Genom att göra detta undersöker man samtidigt var heteronormativitet finns i olika lagar. Genom att göra en sådan översyn av område efter område kan man upptäcka hur normerna grundar sig på heterosexualitet som det normala och övrigt som avvikande och därmed lyfta behovet av förändringar. Ett samhälle där normen är queer jämställer alla människor

och lägger inte tonvikt vid sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, eller har uttalade eller outtalade förväntningar om hur människor ska se ut, klä sig, bete sig etc.

Ulf Holm (mp) begär i motion 2006/07:K293 att all lagtext, där det är lämpligt, ska referera till personer och befattningar m.m. med könsneutrala benämningar. Av flera skäl är det enligt motionen viktigt att lagarna skrivs om till att bli könsneutrala i sina referenser till den person lagen syftar på. Ett enkelt skäl är att det känns förolämpande att bli tilltalad som om den tilltalade tillhör det andra könet. Få män vill bli refererad till som ”hon” på samma sätt som få kvinnor vill bli refererade till som ”han”. Dessutom gäller att all den information och alla de intryck vi tar emot skapar en föreställning om hur vår omvärld fungerar och om hur den borde fungera.

Bakgrund

Statsrådsberedningen har gett ut vissa anvisningar för författningsskrivning i den s.k. Gröna boken (Ds 1998:66). I denna hänvisas i fråga om språket i nya författningar och i ändringsförfattningar till bl.a. Statsrådsberedningens promemoria 1994:4 Några riktlinjer för författningsspråket och Myndigheternas föreskrifter: Handbok i författningsskrivning (Ds 1998:43).

I Statsrådsberedningens promemoria från 1994 (reviderad 1998-06-30) framhålls (s. 12) att ett sätt att skriva könsneutralt är att använda sig av han eller hon (inte han/hon). Enligt promemorian rekommenderas denna lösning t.ex. när författningen är kort eller när kombinationen bara behöver användas några få gånger. Om texten däremot kräver ett ymnigt bruk av pronomen blir kombinationen störande, särskilt vid böjning. I promemorian anförs att ett annat och ofta bättre sätt är att använda pluralformer i stället för singularformer. Ett tredje sätt anges vara att med hjälp av omskrivningar undvika personliga pronomen i texten. Avslutningsvis anges i promemorian att det i regel går att skriva könsneutralt med hjälp av de angivna sätten. Men om det av någon anledning inte går, kan man i ändringsförfattningar behålla han, honom, hans. I nyskrivna författningar bör man enligt promemorian emellertid välja könsneutrala alternativ.

I Myndigheternas skrivregler (sjätte utökade upplagan), Ds 2004:45, anges (avsnitt 4.4.1) beträffande användningen av pronomenet han att detta tidigare alltid användes i många texter, särskilt författningstexter, när man syftade på båda könen. Det anges fortfarande vara användbart när man avser både män och kvinnor eller där substantivet är en abstraktion. I texter där man måste skilja på könen eller i texter som man vill göra helt könsneutrala kan man välja något eller några av följande sätt: han eller hon, upprepning av huvordet, omskrivning med plural eller könsneutrala substantiv.

Tidigare behandling

Våren 2004 behandlade lagutskottet en motion om lagöversyn med queerperspektiv (bet. 2003/04:LU22). Lagutskottet ansåg liksom motionären att lagändringar som görs i framtiden ska utgå från att alla människor inte är heterosexuella. Lagutskottet ville peka på att regeringen redan gjorde sådana överväganden (se t.ex. prop. 2001/02:123, bet. 2001/02:LU27, prop. 2002/03:80, bet. 2002/03:LU19). Även för framtiden utgick lagutskottet från att regeringen i relevanta lagstiftningsärenden skulle komma att göra dessa överväganden. På grund av det anförda var lagutskottet inte berett att föreslå någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen.

Frågan behandlades våren 2005 av konstitutionsutskottet. Utskottet delade lagutskottets bedömning i fråga om heteronormativitet i lagstiftningen och avstyrkte en motion i frågan (bet. 2004/05:KU14 s. 40).

Våren 2007 behandlade civilutskottet ett motionsyrkande (v) om att regeringen skulle lägga fram förslag till lagstiftning som innebär att de författningar som nämner mor och far ersätts av det könsneutrala begreppet förälder (bet. 2006/07:CU8). Civilutskottet framhöll att det i samband med riksdagens behandling av proposition 2001/02:123 Partnerskap och adoption inte bedömdes som nödvändigt att ändra dessa författningar. Enligt såväl regeringens som utskottets mening låg det i sakens natur att bestämmelserna även gäller när ett barn har två föräldrar av samma kön (bet. 2001/02:LU27). I samband med lagutskottets behandling av liknande motionsyrkanden våren 2004 hade lagutskottet framhållit att om det i framtiden blir aktuellt att göra ändringar i aktuella lagrum, bör utgångspunkten vara att regeringen i dessa sammanhang på nytt överväger motionsfrågan. Lagutskottet redovisade även att regeringen i proposition 2004/05:137 Assisterad befruktning och föräldraskap gjort en sådan genomgång som utskottet efterlyst (bet. 2003/04:LU11). Vid lagutskottets behandling av frågan hösten 2005 vidhöll utskottet sina tidigare ställningstaganden och motionerna avstyrktes (bet. 2005/06:LU9). Riksdagen följde utskottet. Civilutskottet hade våren 2007 inte någon annan uppfattning än den lagutskottet tidigare gett uttryck för och avstyrkte motionen.

Konstitutionsutskottet behandlade motionsyrkanden om ett könsneutralt språk såväl under riksmötet 1997/98 som under de tre riksmötena närmast dessförinnan. Vid behandlingen under riksmötet 1994/95 underströk utskottet betydelsen av att det språk som används i officiella texter i så stor utsträckning som möjligt är könsneutralt. Utskottet ansåg sig kunna utgå ifrån att de nämnda riktlinjerna för språket i lagar och andra författningar samt inom den offentliga förvaltningen följdes. Utskottet ansåg att motionen borde lämnas utan bifall (bet. 1994/95:KU13). Vid riksmötet 1995/96 saknades det enligt utskottets mening anledning att göra någon annan bedömning än vid tidigare riksmöten. Den då aktuella motionen avstyrktes (bet. 1995/96:KU7). Utskottet vidhöll sin tidigare inställning även vid riksmötet 1997/98 (bet. 1997/98:KU5) och avstyrkte även då den aktuella motionen. Våren 2004 underströk utskottet vid behandlingen av proposi-

tion 2003/04:86 Ändringar i sametingslagen (bet. 2003/04:KU18) betydelsen av att språk i officiella texter används på ett könsneutralt sätt i så stor utsträckning som möjligt. Utskottet ansåg att riktlinjerna för författningsskrivning i allt väsentligt tillgodosåg de krav på författningsspråket som kunde ställas i detta avseende. Våren 2005 vidhöll utskottet detta ställningstagande (bet. 2004/05:KU14 s. 40) och avstyrkte en motion motsvarande den nu aktuella 2006/07:K293 (mp). Våren 2006 avstyrkte en motsvarande mp-motion i förenklad ordning (bet. 2005/06:KU7).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande när det gäller lagstiftningens heteronormativitet och könsneutral lagstiftning och avstyrker följaktligen motionerna 2006/07:K209 yrkandena 1–2 (v), 2006/07:K312 yrkande 10 (v), 2007/08:So335 yrkandena 7–8 (v) samt 2006/07:K293 (mp).

När det gäller frågan om en översyn av lagstiftningen med ett queerperspektiv gör utskottet liksom tidigare samma bedömning som lagutskottet gjort och avstyrker följaktligen motion 2006/07:So463 yrkande 1 (mp).

Konsekvensanalyser

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare riksdagsbehandling motioner (mp respektive fp) om konsekvensanalyser i fråga om nordiska gränshinder samt en motion (s) om klassperspektiv i utrednings- och lagstiftningsarbetet.

Motionerna

I två motioner begärs ett nordiskt perspektiv i lagstiftningsarbetet.

Jan Lindholm (mp) begär i motion 2007/08:K380 att lagstiftning ska ske med vetskap om nordiska effekter. Motionären hänvisar till att det inom Nordiska rådets arbete ofta redovisas olika problem som uppstår för personer, företag och föreningar som i sin vardag eller i sin verksamhet agerar över de nordiska gränserna. Det läggs enligt motionen i dag ned rätt stora krafter på att minimera dessa problem, och regeringen har till och med tillsatt en arbetsgrupp som arbetar med den typen av frågor. Det inträffar dock ibland att riksdagen vid ny lagstiftning skapar nya hinder. Motionären hänvisar till att i Finland åtföljs alla förslag till lagstiftning av en beskrivning av hur förslaget förhåller sig till korresponderande lagar i övriga nordiska länder och att ett liknande förslag har förts fram i det danska Folketinget utan att antas. Det skulle enligt motionären vara möjligt att tillföra en passus i Lagrådets uppdrag om att vid all lagstiftning göra en analys om nordiska effekter. Syftet skulle enbart vara att uppmärk-

samma riksdagen på möjliga konsekvenser för att kanske förebygga onödigt arbete i ett senare skede för myndigheterna. Formerna för att analysera och informera om sådana effekter kan enligt motionären kanske lösas på annat sätt än det beskrivna.

I motion 2007/08:K391 av Anita Brodén (fp) framhålls behovet av rutiner i lagstiftningsarbetet för översikter över nordisk lag inom det aktuella området för att se om konsekvenserna skulle innebära ökade gränshinder.

Anders Ygeman (s) begär i motion 2006/07:K358 att när staten utreder och bereder förslag särskilt belyses vilka effekter och konsekvenser förslag har i relation till lika förutsättningar, möjligheter och inom vissa områden också i relation till jämlikhet i resultat. Det bör finnas ett klassperspektiv i utrednings- och beredningsprocessen. Detta kommer att ge nödvändig information och faktabas för att följa klassamhällets utveckling och förändring, men framför allt visa på motmedel för rättvisa och jämlikhet i samhället.

Gällande regler

I 1 kap. 2 § regeringsformen föreskrivs att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Vidare föreskrivs att det allmänna ska verka för att alla människor skall kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och att det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller annan omständighet som gäller den enskilde som person. Enligt europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ska åtnjutande av de fri- och rättigheter som anges i konventionen säkerställas utan någon åtskillnad såsom på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt (art. 14).

Kommittéförordningen (1998:1474) innehåller ett par bestämmelser om konsekvensanalyser. Om förslagen i ett betänkande påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda, ska det enligt 14 § redovisas en beräkning av dessa konsekvenser i betänkandet. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt, ska dessa redovisas. När det gäller kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller landsting, ska kommittén föreslå en finansiering.

Om förslagen i ett betänkande har betydelse för den kommunala självstyrelsen, ska enligt 15 § konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet. Detsamma gäller när ett förslag har betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensför-

måga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

Bakgrund

Enligt budgetpropositionen för år 2008 (prop. 2007/08:1, utg.omr. 5) är undanröjandet av gränshinder i Norden en fråga som regeringen prioriterar högt. Arbetet med dessa frågor har intensifierats under det senaste året. De nordiska social- och hälsoministrarna har beslutat att upprätta en socialförsäkringsportal för att kunna ge bra information till människor som flyttar till eller arbetar i annat nordiskt land.

I Kommittéhandboken (Ds 2000:1 s. 99 f.) framhålls att kommittéer ofta behöver skaffa sig särskild kunskap om utländska förhållanden. När det gäller uppgifter från de nordiska länderna kan det många gånger vara bättre att vända sig direkt till den aktuella myndigheten i stället för att gå via UD. Nordiska ministerrådets sekretariat och Nordiska rådets sekretariat har en del material som kommittéer kan dra nytta av. I det sammanhanget omnämns i Kommittéhandboken de nordiska ländernas samarbete för att förverkliga en nordisk inre marknad och avskaffa hinder för personers rörlighet och integration över gränserna inom Norden. En kommitté som överväger att föreslå åtgärder som kan påverka detta bör enligt handboken därför först kontakta berörda myndigheter i de andra nordiska länderna.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2007 behandlade utrikesutskottet i betänkande 2006/07:UU3 dels regeringens skrivelse 2006/07:90 Nordiskt samarbete 2006, dels redogörelse till riksdagen 2006/07:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten under år 2006. Med anledning av flera motioner om behovet av att undanröja gränshinder konstaterade utrikesutskottet att det alltid har varit en viktig fråga i det nordiska samarbetet att främja integrationen mellan de nordiska länderna och underlätta för nordiska medborgare att röra sig över gränserna. Gränshindersarbetet spänner över åtskilliga politikområden och syftar till att underlätta för nordbor att röra sig över de nordiska gränserna. Avvecklingen av gränshinder gör även att Norden kan verka mer framgångsrikt internationellt.

Utrikesutskottet välkomnade att arbetet för att reducera eller avskaffa gränshinder och för att främja integrationen mellan de nordiska länderna också är en svensk prioritet i det nordiska samarbetet. Även om integrationen mellan länderna och olika regioner har kommit långt så återstår problem. Regelverken i de nordiska länderna skiljer sig fortfarande åt och skapar i vissa fall problem för människor, företag och organisationer. En viktig del av arbetet mot gränshinder är de insatser som görs för att kartlägga återstående hinder. Utrikesutskottet konstaterade att gränshindersarbetet fortlöpande ger resultat och noterade att skrivelsen och redogörelsen

ger flera exempel på detta. Utrikesutskottet menade sammantaget att skrivelsen och redogörelsen visar på den centrala plats gränshindersarbetet har haft och fortsatt kommer att ha inom det nordiska samarbetet. Utrikesutskottet välkomnade detta och konstaterade att undanröjandet av gränshinder är en pågående process som hela tiden ställs inför nya problem och utmaningar.

Motioner om klassperspektiv i utredningsarbetet liknande den nu aktuella motion 2006/07:K358 och av samme motionär har tidigare vid ett par tillfällen avstyrkts av konstitutionsutskottet (bet. 2000/01:KU5 s. 15, bet. 2002/03:KU24 s. 16). Utskottet hänvisade därvid till kommittéförordningens bestämmelser om konsekvensanalyser och budgetpropositionernas fördelningspolitiska redogörelser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill i likhet med utrikesutskottet under riksmötet 2006/07 hänvisa till att arbetet för att reducera eller avskaffa gränshinder och för att främja integrationen mellan de nordiska länderna är en svensk prioritet i det nordiska samarbetet. Något tillkännagivande till regeringen om konsekvensanalyser i lagstiftningsarbetet i fråga om betydelsen för nordiskt gränshinder behövs inte enligt utskottets mening. Motionerna 2007/08:K380 (mp) och 2007/08:K391 (fp) avstyrks följaktligen.

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande när det gäller klassperspektiv i utrednings- och lagstiftningsarbetet och avstyrker även motion 2006/07:K358 (s).

Barns åsikter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker men hänvisning till tidigare ställningstagande en motion (kd) om att barns åsikter ska säkerställas i statliga utredningar.

Motionen

Chatrine Pålsson Ahlgren m.fl. (kd) begär i motion 2006/07:K359 att barns egna åsikter säkerställs i statliga utredningar. Regeringen bör i alla direktiv till statliga utredningar som rör barn och ungdomars liv säkerställa att barns egna åsikter tas in, genom direkta kontakter med barn och genom att barnens synpunkter måste beaktas i förslagen. Strävan bör vara att *inkludera* och ge möjligheter till så många som möjligt att delta, snarare än att de som deltar ska ha ansvar att *representera* alla barn och ungdomar eller specifika grupper.

FN:s barnkonvention

Den av riksdagen antagna nationella strategin för att förverkliga FN:s barnkonvention om barnets rättigheter i Sverige (prop. 1997/98:182, bet. 1998/99:SoU6, rskr. 1998/99:171) innehåller bl.a. uttalanden om att konventionen ska vara ett aktivt instrument och genomsyra allt beslutsfattande i Regeringskansliet som rör barn, att barnkonsekvensanalyser ska göras vid statliga beslut som rör barn och att kommuner och landsting bör inrätta system för att kunna följa hur barnets bästa förverkligas i det kommunala arbetet. En vidareutveckling av strategin har presenterats i regeringens skrivelse 2003/04:47 Utveckling av den nationella strategin för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter. Enligt den utvecklade strategin avser regeringen att följa upp hur arbetet med barnkonsekvensanalyser fortskrider inom olika myndighetssektorer och utifrån dessa överväga vilka åtgärder som kan behövas för att förbättra såväl mål- och resultatstyrningen som stödet till myndigheterna.

Riksrevisionen granskade år 2004 om den tidigare regeringen och de statliga myndigheterna har följt strategin för att förverkliga barnkonventionen i Sverige (RiR 2004:30). Med anledning av Riksrevisionens styrelses framställning angående arbetet med att förverkliga FN:s barnkonvention i Sverige (framst. 2004/05:RRS19) och tre motionsyrkanden (m och v), föreslog socialutskottet ett tillkännagivande till regeringen av innebörd att regeringen ska dels återkomma till riksdagen med förslag till mer precisa mål knutna till strategin för förverkligande av barnkonventionen, dels förbättra sin redovisning av utfallet i förhållande till strategin. Riksdagen biföll utskottets förslag (ber. 2005/06:SoU5, rskr. 2005/06:136–137).

Bakgrund

Regeringen gav i mars 2007 Statskontoret i uppdrag att se över myndighetsstrukturen för barnpolitiken (S2007/2445/SK). Statskontoret överlämnade i oktober 2007 rapporten *Barnpolitikens myndighetsstruktur och styrning* (2007:15).

Statskontoret föreslår bl.a. att regeringen utarbetar en plan för uppföljning och utvärdering. Uppföljningen bör systematiseras och utformas på ett sådant sätt att regeringen får ett fördjupat underlag om både genomslaget av insatser som görs för att förverkliga barnkonventionen och behovet av att ytterligare precisera ett barnrättsperspektiv i lagstiftning etc. Vidare föreslås att regeringen med stöd av riksdagen tillkallar en barndelegation som genom uppföljning och utvärdering säkerställer att barnets rättigheter tas till vara. Barndelegationen föreslås få i uppgift att följa och granska tillämpningen av barnkonventionen och lämna underlag till regeringen om behovet av förändringar i lagstiftning eller andra styrmedel som regering och riksdag förfogar över. Delegationen bör enligt förslaget inrättas i form av en permanent kommitté med en bred sammansättning som ger delegationen en tydlig och självständig roll.

Rapporten är föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Våren 2006 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att alla direktiv till statliga utredningar som rör barns och ungdomars liv bör säkerställa att barnens egna åsikter hämtas in genom direkta kontakter och att deras synpunkter beaktas (bet. 2005/06:KU7 s. 25). Utskottet konstaterade att regeringen i sina nationella strategier för att förverkliga FN:s barnkonvention om barnets rättigheter i Sverige uttalat att barnkonsekvensanalyser ska göras vid statliga beslut som rör barn, senast i skrivelse 2003/04:47. Utskottet konstaterade vidare att riksdagen gett regeringen till känna att den skulle dels återkomma till riksdagen med förslag till mer precisa mål knutna till strategin för förverkligande av barnkonventionen, dels förbättra sin redovisning av utfallet i förhållande till strategin. Motionen avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och avstyrker motion 2006/07:K359 (kd).

Geografisk spridning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet, som förutsätter att vederbörande statsråd vid tillsättning av kommittéledamöter tar de hänsyn som behövs för att ge kommittén bästa möjliga förutsättningar, avstyrker en motion (s) om ett tillkännagivande till regeringen om geografisk spridning.

Motionen

Roland Bäckman (s) begär i motion 2007/08:K285 ett tillkännagivande till regeringen om vikten av geografisk spridning vid bemanning av statliga utredningar och andra arbetsgrupper. I samband med utredningar och analyser av samhällsförändringar på framför allt nationell nivå är det av stor betydelse för resultatet att man väger in olikheter vad gäller befolkningsammansättning, regionala kulturella särarter, näringsstruktur, naturförutsättningar m.m. För att få det mest effektiva underlaget för sådana analyser bör staten tillse att utredningar, arbetsgrupper m.m. bemannas med personer som representerar olika delar av landet.

Bakgrund

I Kommittéhandboken (Ds 2000:1) beskrivs en kommitté som en grupp personer som tillkallats på grund av ett regeringsbeslut och som har ett utredningsuppdrag. Kommittéerna lyder under regeringen. Det är regeringen som ger dem deras uppdrag. Kommittéväsendet har enligt handboken flera förtjänster. Arbete i kommittéform är ett sätt att ta till vara det kunnande i en viss fråga som finns på olika håll i samhället. Det innebär också att man kan ge den parlamentariska oppositionen och olika intressegrupper tillfälle att på ett tidigt stadium komma in i reformarbetet. Regeringen beslutar i direktiven de närmare formerna för utredningsarbetet: om det ska utföras av en kommitté eller av en särskild utredare, om kommittén ska innehålla parlamentariker eller inte osv. Det ansvariga statsrådet utser sedan de personer som i olika funktioner ska delta i arbetet. Om oppositionspartier eller intresseorganisationer ska vara företrädare i kommittén, utser statsrådet dessa ledamöter efter förslag från partierna eller organisationerna. Kommittéuppdragen ska enligt handboken fördelas så jämnt som möjligt mellan kvinnor och män.

Tidigare behandling

I samband med behandlingen av kommittéberättelsen 2006 (skr. 2005/06:103) avstyrkte utskottet en motion om ålderssammansättningen i kommittéerna (bet. 2005/06:KU31). Utskottet framhöll att regeringen i samband med att en kommitté tillsätts har många olika hänsyn att ta för att kommitténs uppdrag ska kunna genomföras på bästa sätt. I ett allmänt demokratiperspektiv är det värdefullt att kommittéerna, liksom andra delar av statsförvaltningen, återspeglar befolkningssammansättningen. Utskottet underströk vad det föregående år uttalat om vikten av en jämn könsfördelning, men motsvarande gällde även avseende ålder. En heterogen sammansättning av kommittéerna medför ökad bredd av kunskaper och erfarenheter som ökar kvaliteten i kommittéernas arbete. God representativitet har i en demokrati även ett egenvärde, inte minst för att skapa legitimitet åt kommittéernas förslag.

Utskottet kunde konstatera att regeringen åtagit sig att sträva mot en bättre könsfördelning och ålderssammansättning i kommittéerna och valde därför att inte förorda ett sådant uttalande som föreslagits i motionen.

Utskottets ställningstagande

Regeringen måste ta många olika hänsyn i samband med att en kommitté tillsätts bl.a. på grundval av förslag från oppositionspartier och organisationer. Som utskottet tidigare framhållit är det värdefullt att kommittéerna liksom andra delar av statsförvaltningen återspeglar befolkningssammansättningen. Enligt utskottets mening kan det förutsättas att det ansvariga statsrådet vid tillsättande av ledamöter tar de hänsyn – bl.a. geografiska –

som behövs för att kommittén ska kunna genomföra sitt uppdrag på bästa sätt. Utskottet är inte berett att förorda ett sådant tillkännagivande till regeringen om geografisk spridning som begärs i motion 2007/08:K285 (s). Motionen avstyrks.

Rättsinformation

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstagande ett motionsyrkande (mp) om samlad, enhetlig och kostnadsfri rättsinformation.

Jämför reservation 3 (mp).

Motionen

Mehmet Kaplan m.fl. (mp) begär i motion 2006/07:Ju372 (yrkande 11) ett tillkännagivande om vikten av att ta fram en samlad, enhetlig och kostnadsfri rättsinformation där enskilda och företag kan ta del av all författningstext, alla förarbeten och tillämplig rättspraxis. Motionärerna hänvisar till att det offentliga Sverige år 2010 ska vara helt tillgänglighetsanpassat för personer med funktionshinder. Tillgänglighet handlar inte bara om att rent fysiskt kunna inställa sig i domstolen eller att kunna ta del av innehållet i handlingar i sitt eget eller andras mål hos domstolen. Tillgänglighet handlar också om att hitta den tillämpade lagstiftningen, att kunna läsa dess förarbeten och den rättspraxis som tillämpas. I dag finns inte allt detta underlag tillgängligt på ett och samma ställe och det är dessutom förenat med större kostnader att ta del av exempelvis rättspraxis som har några år på nacken. Motionärerna anser att Sveriges domstolar måste prioritera utvecklandet av ett enhetligt rättsinformationssystem, där all behövlig rättskälleinformation finns tillgänglig.

Bakgrund

I syfte att tillförsäkra den offentliga förvaltningen och enskilda tillgång till grundläggande rättsinformation i elektronisk form finns i enlighet med 1 § rättsinformationsförordningen (1999:175) ett offentligt rättsinformationssystem. Rättsinformationssystemet är tillgängligt utan kostnad på webbsidan www.Lagrummet.se.

Rättsinformationssystemet innehåller Svensk författningssamling som den kungörs, referensregister över författningar i Svensk författningssamling, och grundförfattningarna i Svensk författningssamling i deras lydelse med införda ändringar (3 §).

Rättsinformationssystemet innehåller vidare de gällande förordningar som kungörs i andra författningssamlingar än Svensk författningssamling.

Systemet innehåller även sådana gällande föreskrifter som är beslutade av myndigheter under regeringen och som ska kungöras enligt lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar (4 §).

Vidare innehåller systemet uppgifter om de statliga kommittéerna, kommittédirektiv, förordningsmotiv, utredningsbetänkanden som publiceras i serien Statens offentliga utredningar (SOU) och i departementsserien (Ds) samt propositioner.

Dessutom ska rättsinformationssystemet enligt 6 § innehålla uppgifter om vägledande avgöranden från Högsta domstolen, Regeringsrätten, hovrätterna, kammarrätterna, Miljööverdomstolen, Migrationsöverdomstolen, Arbetsdomstolen, Marknadsdomstolen och Patentbesvärslagen. Domstolarna prövar själva om ett avgörande är att bedöma som vägledande. Av uppgifterna ska det framgå vilken fråga som har prövats. Uppgifterna får kompletteras med referat och avgöranden i fulltext. Sådana kompletteringar får även innehålla underinstansernas avgöranden.

Rättsinformationssystemet innehåller enligt 7 § uppgifter om sådana vägledande avgöranden i förvaltningsärenden från centrala statliga myndigheter under regeringen som är av betydelse för allmänheten och som inte kan överklagas. Myndigheterna prövar själva om ett avgörande uppfyller dessa förutsättningar.

Rättsinformationssystemet innehåller enligt 8 § även överenskommelser som ska publiceras i Sveriges internationella överenskommelser (SÖ).

Rättsinformationssystemet får därutöver enligt 9 § innehålla annan rättslig information. En samordningsmyndighet och det offentliga organ som förfogar över viss information får komma överens om att informationen ska ingå i systemet. Verket för förvaltningsutveckling (Verva) är samordningsmyndighet för rättsinformationssystemet.

Under 2004 överlämnade regeringen en skrivelse till riksdagen angående den fortsatta utvecklingen av rättsinformationssystemet (skr. 2003/04:168). I skrivelsen angavs bl.a. att det statliga ansvaret för rättsinformationen i framtiden främst borde vara inriktat på att tillgodose enskilda personers och den offentliga förvaltningens behov av att ha tillgång till och söka information på det rättsliga området. Vidare angavs att rättsinformationssystemet borde innehålla samma slags information som det gör i dag samt att en viktig uppgift för framtiden var att överväga i vilka hänseenden den information som finns tillgänglig i systemet borde förbättras. Särskilda insatser borde göras för att kommunernas författningar ska bli tillgängliga i systemet. Viktiga uppgifter är att information och sökfunktioner presenteras på ett lättillgängligt, överskådligt och enhetligt sätt samt att systemet anpassas till användare med särskilda behov.

Ett hundratal myndigheters författningssamlingar kan i dag nås genom webbsidan, liksom vägledande avgöranden från domstolarna och åtta myndigheter.

Rättsinformationsprojektet 2007 arbetar med att ta fram en standard för att märka information som regleras av rättsinformationsförordningen. Standarden bygger på en märkning som gör det möjligt att strukturera informationen så att den bl.a. blir sökbar och sammanhållen med hjälp av länkar.

Tidigare behandling

Konstitutionsutskottet har vid upprepade tillfällen behandlat frågor kring rättsinformationssystem, bl.a. våren 2003 (bet. 2002/03:KU24). Då behandlades bl.a. en motion som berörde behovet av ett förenklat rättsinformationssystem som gör det möjligt att överskåda ett visst område med regleringar av olika dignitet. Utskottet menade att Statskontorets då pågående planering och utveckling av rättsinformationssystemet borde avvaktas och avstyrkte motionen.

Med anledning bl.a. av Riksdagens revisorers förslag Ordning på rätten (förs. 2002/03:RR20) och regeringens skrivelse Den fortsatta utvecklingen av rättsinformationssystemet (skr. 2003/04:168) behandlade utskottet frågor kring rättsinformationssystemet under hösten 2004. Utskottet konstaterade att det bedrevs ett aktivt arbete med att utveckla systemet i riktning mot bl.a. ökad överskådlighet, tillgänglighet och enhetlighet. Utskottet såg med tillfredsställelse att regeringen avsåg att utreda frågan om elektroniskt kungörande av författningarna och att säkerhetsaspekterna därvid skulle komma att genomlysas (bet. 2004/05:KU2).

Med anledning av en motion (mp) från den allmänna motionstiden 2005 behandlade utskottet hösten 2005 frågan om rättsinformationssystemets utveckling (bet. 2005/06:KU7 s. 34 f.). Enligt utskottet föreföll tillgången i Lagrummet till författningstexter och förarbeten såsom promemorior ur departementsserien (Ds) och betänkanden från Statens offentliga utredningar (SOU) vara god. När det gäller tillgången till rättsfall hänvisade utskottet till att det pågick en utveckling både hos Domstolsverket med att publicera fler, äldre referat, och hos Verva med att förbättra sökfunktioner och pedagogik i systemet. Utskottet utgick från att utvecklingsarbetet hos Verva kommer att leda till att rättsdata framgent kommer att kunna bli både mer omfattande och mer lättillgängligt. Mot den bakgrunden avstyrkte utskottet motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och avstyrker motion 2006/07:Ju372 yrkande 11 (mp).

Reservationer

1. Lagstiftningens heteronormativitet, punkt 2 (v, mp)

av Marianne Berg (v) och Mikael Johansson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:K209 yrkandena 1 och 2, 2006/07:K312 yrkande 10 och 2007/08:So335 yrkandena 7 och 8 samt bifaller delvis motion 2006/07:K293.

Ställningstagande

I vårt samhälle är heterosexualiteten fortfarande norm. En heterosexuell identitet uppfattas som normal och önskvärd. Heteronormativitet innebär att den förhärskande heterosexuella normen som genomsyrar samhället osynliggörs genom att heterosexualitet uppfattas som något neutralt och naturligt. Homosexualitet, bisexualitet och könsöverskridande blir något obegripligt och främmande i denna tolkningsram. Heteronormativiteten genomsyrar samhället på alla plan. Således manifesteras och reproduceras den även genom lagstiftningen och rättstillämpningen.

Genom en översyn av den befintliga lagstiftningen kan man analysera hur heteronormativiteten har inverkat på redan existerande normer samt bereda väg för en förändring av lagstiftningen.

Det finns fortfarande många författningar som hänvisar till begreppen mor och far. Detta är ett exempel på lagstiftningens heteronormerande verkan. Det är en självklarhet att lagstiftningen ska utgå ifrån könsneutralitet eftersom ett föräldrpar även kan bestå av två mammor eller två pappor.

Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att vidta en generell översyn av lagstiftningen ur ett perspektiv som ifrågasätter lagstiftningens heteronormerande verkan. De författningar som innehåller benämningarna mor och far bör dessutom ersättas med det könsneutrala begreppet förälder. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Lagstiftningsöversyn med queerperspektiv, punkt 3 (mp)

av Mikael Johansson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:So463 yrkande 1.

Ställningstagande

Begreppet queer används för att analysera sexualitet, identitet och kön ur ett historiskt och maktpolitiskt perspektiv. Ur ett queerperspektiv betraktas heterosexualitet och homosexualitet inte som naturliga egenskaper hos en individ utan som sociala konstruktioner, uttryck för maktförhållanden och resultat av historiska processer. Att fokusera på normen i stället för på avvikelserna är att radikalt byta perspektiv. Eftersom heteronormen i vårt samhälle är så grundläggande har den blivit transparent och svår att få syn på.

Det finns ett behov av att göra en översyn av lagar ur ett queerperspektiv. Inför ny lagstiftning och när lagar revideras och omarbetas bör detta göras. Samtidigt undersöks var heteronormativitet finns i olika lagar. Genom att göra en sådan översyn av område efter område kan man upptäcka hur normerna grundar sig på heterosexualitet som det normala och övrigt som avvikande och därmed lyfta behovet av förändringar. Ett samhälle där normen är queer jämställer alla människor och lägger inte tonvikt vid sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, eller har uttalade eller outtalade förväntningar om hur människor ska se ut, klä sig, bete sig etc. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen detta till känna.

3. Rättsinformation, punkt 7 (mp)

av Mikael Johansson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ju372 yrkande 11.

Ställningstagande

Tillgänglighet inom domstolarna handlar inte bara om att rent fysiskt kunna inställa sig i domstolen eller att kunna ta del av innehållet i handlingar i sitt eget eller andras mål hos domstolen. Tillgänglighet handlar också om att hitta den tillämpade lagstiftningen, att kunna läsa dess förarbeten och den rättspraxis som tillämpas. I dag finns inte allt detta underlag tillgängligt på ett och samma ställe, och det är dessutom förenat med större kostnader att ta del av exempelvis rättspraxis som har några år på nacken. Sveriges domstolar måste prioritera utvecklandet av ett enhetligt rättsinformationssystem, där all behövlig rättskälleinformation finns tillgänglig

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

2006/07:K209 av LiseLotte Olsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med uppdrag att vidta en översyn av lagstiftningen ur ett perspektiv som ifrågasätter lagstiftningens heteronormerande verkan.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att de författningar som innehåller benämningarna mor och far ersätts med det könsneutrala begreppet förälder.

2006/07:K293 av Ulf Holm (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att all lagtext, där det är lämpligt, ska referera till personer och befattningar m.m. med könsneutrala benämningar.

2006/07:K302 av Allan Widman och Ulf Nilsson (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändring av kommittéförordningen.

2006/07:K312 av Lars Ohly m.fl. (v):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdrag att vidta en översyn av lagstiftningen ur ett perspektiv som ifrågasätter lagstiftningens heteronormerande verkan.

2006/07:K358 av Anders Ygeman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om klassperspektiv i utrednings- och beredningsprocessen.

2006/07:K359 av Chatrine Pålsson Ahlgren m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att säkerställa barns egna åsikter i statliga utredningar.

2006/07:Ju372 av Mehmet Kaplan m.fl. (mp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om vikten av att ta fram en samlad, enhetlig och kostnadsfri rättsinformation där enskilda och företag kan ta del av all författningstext, alla förarbeten och tillämplig rättspraxis.

2006/07:So463 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om översyn av nya lagar och lagar som revideras ur ett queerperspektiv.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:K285 av Roland Bäckman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om vikten av geografisk spridning vid bemanning av statliga utredningar och andra arbetsgrupper.

2007/08:K380 av Jan Lindholm (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om att lagstiftning ska ske med vetskap om nordiska effekter.

2007/08:K391 av Anita Brodén (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om att det i samband med att ny lag stiftas i Sverige vore angeläget att en rutin införs så att en översikt över nordisk lag inom området samtidigt sker för att se om konsekvenserna skulle innebära ökade gränshinder.

2007/08:So335 av Lars Ohly m.fl. (v):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdrag att vidta en översyn av lagstiftningen ur ett perspektiv som ifrågasätter lagstiftningens heteronormerande verkan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om att benämningarna mor och far ersätts med det könsneutrala begreppet förälder i berörda författningar.